

Jens Otto Krag

1. maj tale ved festen i Fælledparken 1963.

(elektronisk reprint efter maskinskreven manuskript, J.O. Krag Arkiv i ABA)

Der er gået mange år, siden kravet om otte timers arbejdsdag blev sat i spidsen når de danske arbejdere fejrede 1. maj.

Kravet om de otte timers arbejdsdag er for længst gennemført, ja, for de fleste lønarbejdergrupperes vedkommende er det passeret. Men dermed har den 1. maj ikke mistet sin mening. Nye krav om langt videregående sociale og kulturelle fremskridt er trådt i stedet for dem, der er gennemført. Og med hensyn til samarbejdet over grænserne stiller en ny international situation både økonomisk og politisk nye opgaver af den mest vidtrækkende betydning.

For os, der er samlet til 1. maj-fest i Danmark i dag, er møderne en bekræftelse på sammenholdet og samarbejdet mellem socialdemokratiet og fagbevægelsen.

Dette samarbejde inden for selve den demokratiske arbejderbevægelse er for os noget selvfølgeligt. Men det er ikke et lukket fællesskab, bestemt til at varetage snævre gruppeinteresser. Arbejderbevægelsen er i sit politiske og faglige virke åbent for et samarbejde med alle de bedste kræfter i vort samfund. Vort sammenhold er ledet af hensyn til og ansvar over for hele samfundets tarv. Og det fællesskab, vi hylder, er ikke nationalt begrænset. For arbejderbevægelsen er 1. maj også en anledning til at understrege, at der består et fællesskab, der rækker ud over grænserne, ud over Norden og Europa, som omfatter vor deltagelse i De forenede Nationer, og som bekræfter vor vilje til fred og internationalt samarbejde.

Disse idealer er ledende for socialdemokratisk politik.

Indenrigspolitisk befinder vi os i en bevæget og begivenhedsrig periode. For et år siden indgik regeringen et økonomisk forlig med fire af tingets partier; et omfattende forlig, hvis enkeltheder jeg ikke skal komme ind på, men som sigtede på en nødvendig sanering og afbalancering af vor økonomi, som i for stærk grad blev præget af valutatab og prisstigning. Bl.a. fordi omsætningsafgiften blev placeret i en grosledet i stedet for, som af regeringen foreslået, i detailledet, blev dens virkninger langsommere, end ønsket. De seneste tal tyder på, at vi er på vej mod en bedre balance i økonomien - også valutamæssigt - og en afdæmpning af forbrugsstigningen. Men beklageligt nok har netop det pristal, der var et af omsforligets resultater, et pristal rensat for skatter, vist et udslag på 1,6 pct. for april. Årsagerne hertil ligger delvis i det nye pristals konstruktion, og delvis i den forhøjelse af landbrugets hjemmemarkedspriser, der fandt sted i februar, samt i frostvinterens høje priser på visse gartneriprodukter. Helhedsløsningen er derimod ikke årsag til pristallets stigning. Man kan fortsat håbe på en stabil prisudvikling fremover. En sådan vil være nødvendig, hvis nye pristalsvirkninger skal undgås.

Forholdene understreger, hvor nødvendige helhedsløsningens bestemmelser om pris- og avancekontrol er, og hvor vigtigt det er, at såvel pris- og avancestigning som lønglidning undgås i de kommende måneder.

Helhedsløsningen, der gennemførtes i marts måned i år, videreførte juniforligets bestræbelser for gennem overskud, på finansbudgettet og en afspænding af det stærke pres på arbejdsmarkedet at tilvejebringe bedre balance i vor økonomi.

Helhedsløsningen har samtidig afværget faren for en åben storkonflikt. Vi ser i disse dage, hvilke samfundsmæssige tab konflikter af denne art medfører andre steder i Europa. Vi ville ved en konflikt have mistet eksportmuligheder, som i hvert fald for dele af industrien kunne have givet varige tab og svækkelse af beskæftigelsen. Den ville tillige have betydet tab af valuta på et tidspunkt, hvor det er afgørende at fremme eksporten af alle kræfter.

Vi håber ved denne løsning at have sikret arbejdsfred i to år samtidig med, at lønudviklingen søges holdt inden for nærmere aftalte rammer, som har sit modsvar i såvel pris- og avance-

loven som i udbyttestoppet.

Samtidig har vi erkendt, at der inden for de økonomisk forsvarlige rammer måtte være plads for et hensyn til de dårligst stillede. Helhedsløsningen giver en håndsrækning til de lavtlønnede arbejdere og tjenestemænd, og der bygges videre på vort sociale sikkerhedssystem ved efterlønsordning, forbedring af sygedagpenge og forbedringer for folke- og invalidepensionister. Den gennemførte kontrol med lejen i nyt privat udlejningsbyggeri tjener også et vigtigt socialt formål, nemlig at begrænse urimelige stigninger i huslejen, som kan opnås gennem udnyttelse af den bolignød, vi desværre fortsat har, og som især den boligsøgende ungdom rammes af.

For at vi kan genvinde den samfundsøkonomiske balance, vil det kræve, at der udvises tilbageholdenhed over for nye pris- og avancementstigninger, at nye lønglidninger undgås, og at vi fra det offentliges side er sparsommelige i udgiftspolitikken og med hensyn til igangsættelse af offentlige bygge- og anlægsarbejder.

Netop i disse forårsmåneder, hvor beskæftigelsen bedres uge for uge, og hvor produktion, byggeri og eksport er på vej mod nye rekorder, er det nødvendigt at understrege, at de sidste to års store pres på vor økonomi må afløses af en sundere balance. Kun herved kan vi sikre, at den høje beskæftigelse kan fortsætte.

Det var ved folketingets åbning i oktober at forudse, at det ville blive et travlt år. Det er det også blevet. Og travlheden er ikke overstået endnu. En række forslag skal føres igennem, inden folketinget kan tage på sommerferie. Mange af de foreliggende forslag rummer ikke større politiske problemer, Anderledes er det med jordlovene. Til trods for, at forhandlingen mellem regeringen og oppositionen om jordlovsproblemerne begyndte allerede i efteråret, er man fra de to store oppositionspartier endnu ikke beredt til at gøre disse love færdige, men henstiller til regeringen at udsætte dem bl.a. under hensyn til, at markedsforhandlingerne i Bryssel er gået i stå.

Fra regeringens side kan vi ikke tilslutte os den tankegang, som vi ikke finder samfundsmæssig forsvarlig.

Vi har indtryk af, at en overvejende del af befolkningen er enige om det mål for dansk jordpolitik, at vi, mens tid er, og mens det kan gøres ved effektive midler, sikrer os imod, at dansk jord kan blive genstand for omfattende udenlandske opkøb, hvis vi senere bliver medlem af en bred europæisk markedsdannelse.

Jeg vil gerne på ny minde om, at den danske samfundsmæssige udvikling med voksende bymæssige bebyggelser og stærkt tempo i industrialiseringen har medført stærkt stigende priser på jord og byggegrunde. Dette bidrager til at gøre jordpolitikken til et højaktuelt anliggende.

Jeg tror, at deri største del af befolkningen vil tilslutte sig ønsket om en lovgivning, der gennem fornuftig planlægning søger at hindre unødvendige prisstigninger på jord og byggegrunde. Hvor store spekulationsgevinster forekommer, tror jeg også, der vil være bred tilslutning til, at en del af sådanne gevinster må gå i samfundets kasse. Let er dybt beklageligt, at venstres talsmand i denne sag ikke mener, at det kan lade sig gøre at nå til enighed herom.

Lad mig videre minde om, at vi gang på gang har set smukke landskaber ødelagt af planløse udstykninger og bebyggelser. Det er på høje tid, at de nødvendige beføjelser tilvejebringes til at hindre sådanne vildskud. Vi har pligt - også over for fremtiden - til at de skønneste egne af landet sikres mod ødelæggelse.

Der er gode grunde til, at vi ikke skyder disse problemer hen til en uvis fremtid. Hovedparten af problemerne er så grundigt gennemarbejdet, at de kan gøres rede til gennemførelse nu. Let

er dog muligt, at der for tre af lovene (om bymæssig bebyggelse, byplan og regionsplan) endnu findes forhandlingsmuligheder, der ikke er gennemprøvede. Det kan i så fald overvejes, om der bør forhandles videre om disse tre love sommeren igennem med henblik på gennemførelse til september.

Man kan beklage, at det ikke i forhold til helhedsløsningen eller i forhold til jordlovene, i hvert fald endnu er lykkedes at opnå en bredere politisk enighed. I stedet for at finde vejen til forligsmæssige ordninger har man henvist regeringen til at benytte sit eget flertal. Regeringen er villig til at tage sit ansvar og gøre det nødvendige arbejde. Jeg er imidlertid overbevist om, at de bredere politiske samarbejdsmuligheder vil melde sig igen. Den politiske situation er underkastet bestandige omvekslinger. Blot én ting skifter ikke. Det er socialdemokratiets krav om en social balance og en rimelig hensyntagen til samfundets dårligst stillede. Det krav vil altid følge med, hvor vi skal forhandle. Derimod skal man ikke spekulere i den umulige tanke, at socialdemokratiet vil føre politik i koalition med det SF-parti, som vi betragter som et splittelses-parti, og hvis inderlige overflødighed de forløbne måneder har.

Lad mig til slut takke vor engelske gæst Gordon Walker for hans tale her i dag. Vi i Danmarks Socialdemokrati deler det britiske arbejderpartis ønske om fred, om international nedrustning og atomprøvestop. Vi ønsker at bidrage aktivt til FN's politik og til hjælpen til de underudviklede lande, hvor to trediedele af befolkningen er udsat for en fattigdom, som vi i Norden og Vesteuropa ikke længere kender.

Det er i majdagens ånd, at vi ønsker, at forståelsen for disse forhold må vokse, og at viljen til at udvikle et nationernes fællesskab må tage til i styrke. Trods alle politiske og økonomiske problemer er dette vor tids største udfordring: At menneskeheden må formå at bringe rustningskapløbet under kontrol og fjerne de farer, de verdenspolitiske konflikter indebærer.